

Aportació de l'esport olímpic i els seus valors a la societat

Jaume Martí i Mandicó

L'olimpisme és un moviment universal que treballa, mitjançant l'esport, per millorar la salut, l'educació i el desenvolupament de les persones, promocionar el respecte pel medi ambient, buscar la pau i l'entesa entre els pobles i eliminar qualsevol tipus de discriminació.

La Carta Olímpica, com a document de naturalesa constitucional, fixa i recorda els principis fonamentals i els valors essencials de l'olimpisme. Aquests principis fonamentals són la base en la qual es fonamenta l'olimpisme.

Entre altres, es diu: "L'Olimpisme és una filosofia de vida que exalta i combina en un conjunt harmònic les qualitats del cos, la voluntat i la ment. Unint l'esport amb la cultura i l'educació, l'Olimpisme es proposa crear un estil de vida basat en l'alegria de l'esforç, el valor educatiu del bon exemple, la responsabilitat social i el respecte als principis ètics fonamentals universals."

"L'objectiu de l'Olimpisme és posar sempre l'esport al servei del desenvolupament harmoniós de la humanitat per promoure una societat pacífica i compromesa amb la preservació de la dignitat humana."

"La pràctica de l'esport és un dret humà."

"Qualsevol forma de discriminació contra un país o una persona per motius de raça, religió, política, de gènere o d'un altre tipus és incompatible amb la pertinença al Moviment Olímpic."

Avui dia, l'olimpisme és difós a través de tres valors essencials que expressen aspectes de qualitat, humans i morals.

L'aspecte de qualitat correspon al valor *excel·lència*, que en l'ideal olímpic expressa el fet de donar el millor de nosaltres mateixos, en la pràctica esportiva o en la vida de cada dia.

L'aspecte humà correspon al valor *amistat*, on els homes i les dones són al centre de les prioritats del Moviment Olímpic, que treballa a favor de la reconciliació i l'entesa entre els pobles. Aquest valor es refereix a la voluntat de construir un món millor i en pau a través de la solidaritat, l'esperit d'equip, l'alegria i l'optimisme en l'esport.

L'aspecte moral correspon al valor *respecte*, que en l'ideal olímpic és el principi ètic que ha d'inspirar tots els que participen en els programes olímpics. S'inclou el respecte a un mateix i al seu cos, el respecte als altres, a les normes i al medi ambient. Es refereix al joc net que cada atleta ha de demostrar i a la lluita contra el dopatge.

L'olimpisme és una filosofia de vida que posa l'esport al servei de la humanitat per construir un món millor per mitjà de l'esport.

El COI ha establert, per a la difusió dels valors olímpics, sis àrees d'actuació:

La primera àrea és la **pràctica de l'esport per a tothom**. El seu ideari és "Construir un món millor mitjançant la promoció de l'esport per a tothom, especialment als països en desenvolupament, i difondre els beneficis de l'esport per a la salut i la societat."

La comissió d'esport per a tothom, creada el 1983 pel Comitè Olímpic Internacional (COI), té com a objectiu donar suport a iniciatives i projectes per "promoure la pràctica d'activitat física regular pels seus beneficis per a la salut i la societat en general". Per aconseguir aquest objectiu, col·labora amb les federacions esportives internacionals (FI), els comitès olímpics nacionals (CNO) i les organitzacions esportives nacionals.

El moviment de l'esport per a tothom pretén posar en pràctica l'ideal olímpic, que l'esport és un dret humà per a tothom, sense cap discriminació.

Amb el lema *Treballant junts avui per un demà més saludable*, el Congrés mundial de l'esport va consensuar una declaració en què destacava la importància d'una "aliança entre el Moviment Olímpic i els governs per lluitar contra el problema mundial de disminució de l'activitat física i l'augment de l'obesitat".

Entre d'altres, una de les conclusions del congrés fou considerar *L'esport: una inversió, no una despesa!*

Una de les eines de promoció de l'esport per a tothom més importants fou la creació, l'any 1948, del Dia olímpic, amb el propòsit de promoure l'esport a tot el món, independentment de l'edat, el sexe o la capacitat esportiva de cadascun.

La segona àrea és **educació per mitjà de l'esport**. El seu ideari és "Construir un món millor, educant la joventut mitjançant l'esport i promoure un esperit d'amistat, de solidaritat i de joc net."

Un ambiciós programa per ensenyar els valors olímpics, el Programa d'educació en valors olímpics (PEVO) és un component de l'estratègia global implementada pel COI per a la joventut. Té la intenció de protegir l'interès dels joves per l'esport i animar-los a avançar i a defensar el respecte pels valors olímpics, i gira al voltant de dos eixos: un manual de referència i una base de dades interactiva.

El manual, *L'educació en valors olímpics*, està concebut com un document de referència educativa per a tots els mestres i educadors que desitgen promoure els valors de l'olimpisme. El manual, que es troba actualment en anglès i francès, fomenta l'ús dels símbols (anells, torxa, medalles) i les històries olímpiques en un entorn estimulants interactiu. Es respecta la universalitat del Moviment Olímpic en proporcionar eines d'ensenyament que es poden utilitzar en qualsevol part del món. Per aquesta raó, el manual serà traduït a molts idiomes i distribuït a través dels comitès nacionals olímpics (CNO). El manual pretén educar en **els cinc valors educatius de l'olimpisme**:

1. L'alegria de l'esforç. Els joves desenvolupen i practiquen habilitats físiques, de comportament i intel·lectuals per mitjà de desafiaments a si mateixos i dels uns als altres, amb activitats físiques, jocs i esports.

2. Joc net. El joc net és un concepte esportiu, però s'aplica a tot el món de diverses maneres. Aprendre a comportar-se en un esport amb joc net pot portar a desenvolupar i a enfortir un comportament de joc net en la societat i en la vida.

3. Respecte als altres. Quan els joves que viuen en un món multicultural aprenen a acceptar i respectar la diversitat i mantenen una actitud personal pacífica, promouen la pau i l'enteniment internacional.

4. En recerca de l'excel·lència. Cercar l'excel·lència pot ajudar els joves a prendre decisions positives i saludables, i portar-los a aconseguir el millor d'ells mateixos en tot el que facin.

5. Equilibri entre el cos, la voluntat i l'esperit. Aprendre és una qüestió de tot el cos, no només de la ment. Aptitud física i l'aprenentatge a través del moviment contribueixen al desenvolupament de qualitats morals i intel·lectuals.

La tercera àrea és **el desenvolupament per mitjà de l'esport**. El seu ideari és "Construir un món millor per mitjà del desenvolupament de programes que ofereixin respostes concretes a les desigualtats socials".

Primer l'home

"Com a organització basada en valors, no podem, per nosaltres mateixos, canviar el món, però tenim l'oportunitat d'ajudar a transformar-lo en un lloc millor. I això és el que estem treballant." Jacques Rogge, president del COI.

Si mirem la societat actual, no hi ha dubte que els efectes econòmics i socials de la globalització, la degradació ambiental i la creixent bretxa entre els rics i els altres criden a un esforç de tots els ciutadans, de tots els grups socials per trobar solucions duradores per a un millor desenvolupament humà.

Els Jocs Olímpics, que generen importants recursos i reuneixen els millors atletes del món cada dos anys, són suportats tots els dies per tota mena d'iniciatives que tenen com a objectiu desenvolupar l'esport a tot el món i promoure els valors de la solidaritat, la pau i la dignitat humana que l'esport pot canalitzar.

Això es basa en els principis fonamentals de la Carta Olímpica: "L'objectiu de l'Olimpisme és posar sempre l'esport al servei del desenvolupament harmònic de l'home, per promoure una societat pacífica i compromesa amb la preservació de la dignitat humana."

El COI s'ha compromès a desenvolupar l'esport de base per tal d'augmentar l'accés a l'activitat física a tot el món i millorar el benestar social i humà.

L'esport és reconegut per les Nacions Unides com una eina efectiva per ajudar a assolir els objectius de desenvolupament del mil·lenni (ODM), que tots els estats membres de les Nacions Unides i diverses organitzacions internacionals s'han posat d'acord per assolir l'any 2015.

L'esport pot contribuir amb eficàcia a:

- reduir l'extrema pobresa i la fam;
- assegurar l'educació primària per a tothom;
- promoure la igualtat de sexes i atorgar poder a les dones;
- combatre la sida, el paludisme i altres malalties;
- preservar el medi ambient; i
- fomentar una associació mundial per al desenvolupament

Aquest any 2011, en la seva compareixença en una sessió especial de l'Assemblea General de les Nacions Unides, el president del COI, Jacques Rogge, va instar els líders del món a ampliar el paper de les organitzacions esportives en la lluita contra les malalties no transmissibles (MNT). El 63% de totes les morts són atribuïbles als atacs cardíacs, accidents cerebrovasculars, càncer i altres malalties no transmissibles.

La quarta àrea és **el medi ambient**. El seu ideari és "Construir un món millor mitjançant la promoció d'un desenvolupament sostenible a través de l'esport i exigir que els Jocs Olímpics es desenvolupin en el respecte al medi ambient".

El COI va reconèixer tenir una responsabilitat especial en promoure el desenvolupament sostenible. Es considera el medi ambient com a part integral de l'olimpisme, juntament amb l'esport i la cultura. L'any 1996 es va afegir a la Carta Olímpica una secció sobre la protecció del medi ambient. La funció del COI és "fomentar i donar suport a un enfocament responsable dels problemes ambientals, promoure el desenvolupament sostenible en l'esport i exigir que els Jocs Olímpics se celebren en conseqüència".

A partir de les decisions adoptades per la Cimera de la Terra de 1992 a Rio de Janeiro sobre l'Agenda 21, el Moviment Olímpic va decidir establir la seva pròpia Agenda 21. Aprovada el 1999 per la sessió del COI, el programa té com a objectiu encoratjar els seus membres a participar activament en el desenvolupament sostenible. Presenta els conceptes fonamentals i les accions generals que es realitzaran per aconseguir aquest objectiu.

El COI ha desenvolupat aquesta guia en cooperació amb les 35 federacions internacionals d'esports olímpics per ajudar els diferents membres de la família olímpica a transformar les recomanacions de l'Agenda 21 en accions i programes concrets. Aquesta guia proporciona les eines metodològiques i pràctiques per a la comunitat esportiva, basada en els principis fonamentals del desenvolupament sostenible.

Ofereix una forma senzilla de passar de la teoria a la pràctica amb iniciatives que poden canviar els comportaments i entendre les necessitats i els reptes mundials en la protecció del medi ambient, tenint en compte la situació actual en els diferents països, que resulta de la varietat geogràfica, socioeconòmica, cultural i esportiva.

El COI i el Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient (PNUMA) van signar un acord de cooperació el 1994 per dur a terme diverses accions de sensibilització i educació ambiental.

El COI vetlla perquè els Jocs Olímpics es desenvolupin en condicions clarament conscients dels problemes ambientals.

En el procediment i el qüestionari per a les ciutats candidates a organitzar els Jocs Olímpics s'inclouen directrius i requisits de medi ambient i desenvolupament sostenible. L'objectiu final és deixar un llegat positiu dels Jocs Olímpics a la ciutat seu dels Jocs, a la regió i al país, on els beneficis anul·lin els impactes negatius.

La cinquena àrea és **l'esport per la pau**. El seu ideari és "Construir un món millor mitjançant la promoció de la treva olímpica i l'ús de l'esport per forjar l'amistat entre els atletes, els joves i les comunitats".

Preservant una tradició arrelada en l'antiga Grècia, l'Assemblea General de l'ONU ha demanat, en data del 17 d'octubre de 2011, als països de tot el món que observin la Treva Olímpica per als Jocs de Londres 2012. La resolució de l'ONU sobre la treva, *Construint un món millor a través de l'esport i l'ideal olímpic*, també convida els estats membres que donin suport al Comitè Olímpic Internacional "en els seus esforços per promoure la pau i l'entesa entre les nacions a través de l'esport".

La resolució de l'ONU també va reafirmar la decisió de l'Assemblea General de donar al COI l'estatut d'observador permanent davant les Nacions Unides.

Els 193 estats membres de les Nacions Unides han copatrocinat la resolució.

El Centre Internacional per a la Treva Olímpica ha anunciat el seu lema, *Imagine Peace* (Imagina la Pau), com a preludi als Jocs de Londres 2012. El Centre és responsable de l'execució de projectes relacionats amb la promoció mundial d'una cultura de pau mitjançant l'esport i l'ideal olímpic.

Tenint en compte el context global en què l'esport i els Jocs Olímpics s'inscriuen, el Comitè Olímpic Internacional va decidir reviuere la tradició de la Treva Olímpica per preservar, en la mesura del possible, els interessos dels atletes i de l'esport en general i fomentar la recerca de solucions pacífiques i diplomàtiques als conflictes al món.

Per aquest concepte global i simbòlic, el COI té per objectiu:

- mobilitzar la joventut per a la promoció dels ideals olímpics;
- utilitzar l'esport per establir contactes entre les comunitats en conflicte;
- prestar ajuda humanitària als països en guerra; i
- en general, crear oportunitats per al diàleg i la reconciliació

"L'esport per si sol no pot fer complir o mantenir la pau, però té un paper important en favor de la construcció d'un món pacífic i millor." Jacques Rogge, president del COI, l'octubre de 2007.

La sisena àrea és **dona i esport**. El seu ideari és "Construir un món millor, ampliant l'accés a l'esport per a les dones i animant-les a prendre posicions de lideratge en l'administració esportiva."

El COI ha fet de la participació de la dona en l'esport i els Jocs Olímpics –i la seva participació en els procediments administratius i directius– una de les seves principals preocupacions. La capacitat de fer esport és un dret que s'adquireix en néixer. L'esport ensenya el respecte per les regles, la tolerància, la solidaritat, contribueix al desenvolupament del cos i de l'esperit, i comporta alegria, orgull i benestar. El COI també considera l'esport com un mitjà de comunicació i d'emancipació important, que pot ajudar a desenvolupar el benestar físic.

El compromís del COI per promoure el principi d'igualtat de gènere va més enllà dels seus esforços per augmentar el nombre de dones que participen en els Jocs Olímpics i reconeix, també, que la igualtat és un element essencial per a una administració esportiva eficaç.

El COI treballa, sobretot els últims vint anys, en col·laboració amb les federacions internacionals i els comitès organitzadors dels Jocs Olímpics, per a una expansió del programa olímpic per a les dones. Així, des del 1991, tots els nous esports que desitgin inscriure's en el programa olímpic han d'incloure proves femenines. L'any 2008 a Pequín durant els Jocs de la XXIX Olimpíada, les dones van participar en 137 proves (d'un total de 302, un 45,4% de les proves) en els 28 esports del programa.

Si la participació de les dones en les activitats físiques i els Jocs Olímpics està en augment, el percentatge de dones en els llocs dirigits i administratius del Moviment Olímpic és baixa. Per remeiar aquesta situació, el COI va establir els següents objectius:

Un primer objectiu, aconseguit per més del 61% dels CON i el 52% de les FI, va ser fixat per al desembre del 2000: almenys el 10% de dones en llocs de presa de decisions.

Un segon objectiu va ser fixar que els comitès olímpics nacionals, les federacions internacionals, les federacions nacionals i les organitzacions esportives dins del Moviment Olímpic havien de reservar per a les dones, a final del 2005, almenys el 20% dels llocs en totes les estructures de presa de decisions (inclosos els poders executiu i legislatiu). Fins ara, gairebé el 30% dels CON i de les FI ho han fet.

El COI, però, és plenament conscient que aquest objectiu només es pot aconseguir per etapes. Cal assenyalar que molts comitès olímpics nacionals i federacions internacionals ja han mostrat la seva disposició a fer tot el possible per aconseguir la igualtat de gènere.

En resum, la implicació del Moviment Olímpic en la societat mitjançant l'esport està fora de tot dubte. El Comitè Olímpic Internacional, les federacions internacionals i els comitès nacionals olímpics treballen perquè la societat practiqui esport i es beneficiï dels valors que aquesta pràctica comporta.

"Una societat que fa esport és una societat saludable, educada i lliure."

Jaume Martí i Mandicó,
farmacèutic i president del Comitè Olímpic Andorrà